

DUMITRU SOLOMON

VOCAȚIA ȘI LIPSA EI

Trecerea prin școală

Un tânăr regizor de teatru care părăsește băncile lustruite ale unei Academii de stat – fie ea din București, Iași, Cluj-Napoca ori Târgu-Mureș –, sau băncile negeluite ale unei universități particulare poate fi: 1. un geniu; 2. un profesionist bun ori mijlociu; 3. o catastrofă. Nu vreau să acord profesorilor de regie merite exagerate, în primul caz, nici să le aduc învinuiri nemeritate, în ultimul caz. Profesorii de regie sunt, în general, regizori valoroși (Cătălina Buzoianu, Valeriu Moisescu, Alexa Visarion, Cristian Hadjiculea, Tudor Mărăscu, Mihai Măniuțiu, Tompa Gábor), sistemul de învățământ artistic din România este, în general, serios și a produs câteva personalități de talie națională și chiar universală. Dar, din mâna aceluiași profesori, ca întotdeauna și pretutindeni, pot ieși mari valori și mediocrități. Obişnuim să spunem că școala nu-ți dă talent. Firește, nu-ți dă talent. Nu-ți dă nici mură-n gură. Și nu-ți dă nici caracter. Îți dă oarecare cultură în domeniu, oarecare mijloace tehnice și oarecare curaj. Un absolvent de regie talentat și cult poate crea spectacole bune. Caracterul mic nu-l împiedică în această direcție. (Deși îmi dau seama că nu-i așa, am impresia uneori că raportul dintre talent și caracter este invers proporțional. De ce? Pentru că, inertial, logic, rațional, te aștepti ca un talent mare să coincidă cu un caracter mare. Și...) Așadar, școala și profesorii pot asigura condițiile profesionale pentru exercitarea și dezvoltarea talentului. Restul depinde de împrejurări, de context, de noroc, de inefabil.

Atenție la revoluții!

Regizorul debutant, fie că este foarte dotat, fie că este mediocru, trebuie ajutat: primul, să învingă dificultățile contactului dur cu condițiile, nu întotdeauna cele mai ferice, ale producției din teatre; al doilea, să nu facă prostii. Dar și unul, și celălalt trebuie să abandoneze atât sentimentul de libertate infinită pe care și-l induc unii profesori, cât și sentimentul de constrângere pe care și-l induce rigoarea sistemului de învățământ. Dacă nu pot ajunge singuri la acest abandon ei trebuie **ajutați** de manageri. Nu pot fi lăsați de capul lor, pentru că unii realizează într-adevăr spectacole bune, profesionale, alții realizează însă năzbătii, pe care, o dată oferite publicului, nimeni nu le mai poate retrage, repara sau scuza. Or, nici un teatru, cred, nu-și poate permite să experimenteze, pe banii noștri, pe timpul actorilor și al spectatorilor, golul interior, haosul artistic și incapacitatea organică ale unor absolvenți cu vocație îndoielnică și cu stranii complexe de superioritate față de clasici și contemporani, regizori trecuți prin școli ca găscă prin apă, dar convingși în adâncul obscur al ființei lor că pot sparge munții în pumni, ca brigadierii de pe șantierul socialiste, că pot „revoluționa” teatrul (fiindcă, la urma urmei, Brook, Grotowski, Strehler, Bob Wilson...). Revoluționarismul tinerilor absolvenți se cuvine a fi supravegheat îndeaproape, cel puțin la primele spectacole în teatrele profesionale, întrucât el ar putea să le dea unora aripi prea mari, cu care să nu poată zbura, fiind grele.

Perfidia sclipitoare a experimentului

Dacă aș fi director de teatru, nu i-aș lăsa pe unii regizori tineri să se plimbe prin operele mării dramaturgii ca pe niște câmpuri părăsite, să masacreze după bunul lor plac texte consacrate, să pulverizeze „story”-ul, să intervertească scene, să elimine sau să adauge personaje. Nu disprețuiesc experimentul teatral (care poate fi uneori deschizător de drumuri și dătător de satisfacții artistice), dar el trebuie făcut nu neapărat prin agresiunea sau alungarea spectatorilor. Din ce în ce mai sărac, teatrul românesc nu-și poate îngădui să-și transforme spectatorii în cobaii unor fantasmе regizorale. Experimentele înfăptuite exclusiv pentru plăcerea proprie și, eventual, a unor rude sau prieteni reprezintă în teatru un lux imoral. Nu avem dreptul să excludem publicul de la acțiunile teatrului, iar tot ce se face în afara sau împotriva publicului este caduc, inutil și păgubitor. Regizorii tineri ar trebui să-și „facă mâna”, montând spectacole cu cap și coadă, cu subiect, personaje, înțeles, atmosferă, idei, emoție. Experimentele se fac ori în școală, ori la maturitate. În definitiv, trebuie să știi mai întâi să tragi o linie dreaptă și abia pe urmă poți să construiești piramide. ■

desen de: Bogdan Constantin
